

ERDÉLYI HÍRADÓ

Kedden, Januarius' 27-edikén, 1829

Észak-amerikai Egyesült Státusok — Nagybritannia — Frantziaország — Belgaország
Muszkaország — Mórea — Törökország —

Észak-amerikai

Egyesült Státusok

Jackson General' rövid biographiája: "Prokátor volt ő, eredetképpen, Tennessee-ben, azután több ízben Senátor a' Congressben, 's a' mellett, mint itt szokás, több tiszti rangot viselt a' népkatonaságnál, a' hol, volt módja benne, magát az Indusokkal való apróság-tsatákban megkülömböztetni. Jó-forma ideig Bíró is volt; 's egyszer Tanácsülés' idején ott hagyta a' bíróséket, hogy egy magát elszánt gonosztévőt, a' kibe senki más nem mert kötni, saját kezeivel fogja-meg. 1813-ban, Madisson Elölülő, egyszerre Generállá tette őtet a' hadseregnel, és rábízta a' déli Commandót, a' New-Orleans' védelmezésével együtt. Itt nyert ő végbe-szakasztó győzedelmet, jan. 8-adikán, 1815. 1820-ban, megkülömböztette magát, a' Siminol-Indianusokkal tett tsatákban, Atabamában, 's elvette a' Spanyoloktól Pensacolat és Mobile-t. (Ez az, a' mit maga' fejétől tsinált). Vád alá vetették ugyan ezért a' Congressben; de az akkori Státustitoknak, Adams Úr, jó kimenetellel védelmezte őtet. Jackson Úr újjontan Senátorrá lett azután; de 1824-ben, mikor már a' népnél többséget nyert az Elölülőségre, és tsak a' Congressben fordult alá vetekedő társának, a' Senátorságról is lemondott, vissza-húzta magát, és azolta a' legnagyobb magánosságban

őlt, saját telepjén (plantage), Nashville mellett, Kentukiban.

Egy amerikai pölgár a' Washington-Híradóban, így sohajtgatódik az Elölülő-választás' kimenetele felett: "A' Jackson Gen. választatása az Egyesült Státusok' Elölülőségre, nekem álomnak teltzik. Egyedülvaló történetnek láttik ez, az életben elő-fordulók között, melyet, ha bár sokkal előre lehetett gyanítani, még is mind-tsak nem lehet azt megesettnek gondolni. Ha Buonaparte Napoleon, lebukása után Európában, ide jött volna, és ha ő a' mi' Elölülönké választatott volna, nem tsudálkoztam volna én azon jobban. És, Adams Úrnak hátra kell vonúlnia Jackson Gen. előtt! — annak, a' kinek teljes élete a' virtusnak és saját hazájának volt szentelve, — annak, a' ki mindég tsak lelkiesméretétől kérdett tanácsot, a' ki minden szeméjjes érzését, minden saját hasznát a' maga' és hazája' ditsőségének áldozta. Egy olyan történet után, nagy dolog volna azon hiszemben megerössödni, hogy a' betsület legjobb politica volna. — Hanem, Adams Úr, ha bár áldozattja lett is már ezen politikának, bizonyosan legutolsó fog lenni, ki azon hittől meg tud válni. A' Gondviselés' titkaihoz fogja ő azt számlálni, a' mi megesett, mellyeknek felfedezése a' jövendők' számára tartatott. Nem törődik ő azon, a' mint én hiszem, szeméjjesen jobban, mint legtüzesebb ellenkezői;

veit és a' megholt Király' Képét 's a' Monarchiá Hízzasszony képét (az e-lébbi westphaliai Királynéjét), mely carári márványból van, és más holmikát, a' Királynak; egy asztalt, a' monrepos-i lattérrel, egy chrysolith-nyakbavalót, fülönfüggőt, 'sat. gyémántosokat, a' Királynénak. Testvérjeinek, a' mostani ángl. Királynak, Cumberland, Sussex és Cambridge kir. Hízzeknek, órákat és porzellánokat, Leány-testvéreinek briliantokat és ezüstöt, és némely familiai portraikat hagyott a' württembergi megholt Királyné.

A' Standard erőssíti, hogy Wellington Hízz. tsak azért vette-fel az 5 kikötő felett a' felvígyázói Hivatalt, hogy a' Walmer-Castle (egyedülvaló haszon ezen Hivatalnál, mivel' az azzal járó régi fizetés eltöröltetett) lakhelyet az özvegy Liverpool Grófnénak adja lakásul. Minthogy sok londoni Journálok azt állították volt, hogy Liverpool Grófszörnyű kintset (700,000 fontot) hagyott volna halála után; a' Standard így magyarázza ezt, hogy a' Lord' hagyományya 150 ezer font, de ebből is 100 ezer az apjáról maradt, úgy-hogy ő, 50 esztendei szolgálattja' ideje alatt, tsak 50 ezeret tudott fére tenni.

A' portugalli kivándorlottak' felvételére készített szállító hajók parantsolatot vettek Plymouthban, (nem mondja, mikor) hogy egészen készen álljanak az első kívánt pillantatra az elvitorlázásra: 4 közzülök meg van mar rakva jószággal.

Gibráltári tudósítások szerint, dec. 20-adikáról, a' sárga hideglelés tsaknem egészen elenyészett.

Remington, Stephensen és Komp. Pénzváltóház, félben-hagyta dec. 27-edikén fizetését. Rowlan Stephensen Úr, a' Ház' egyik Társa, a' mint mondják,

eblábált, mint utóbb kisült, többel 200 ezer font sterlinguél. Nagy zúgást támasztott ennek elűnése a' Cityben; és egy olyan eset hallatlan a' bankosvilág' históriájiban. Már némely Házak szükségre jutottak. Estek már megbukások; de olyan sohase, hogy bankos-társzökött volna el pénz, 's hagyott volna nyomorúságot társaira. Ekkor még, semmi nyomába-se akadtak a' szökevénynek. Dec. 27-edikén éjjel 2 órakor indult-el 4 lovas postakotsin saját házából. De inkább hiszik azt, hogy vízen indult volna el, minekutánna mindent előre elkészített. A' köz-hitelben semmi változást nem tett ez az eset: de fájdalom, a' magánosok' hitele megrendítésére, a' magánosoknak egymáshozvaló hívsége' gyengítésére, 's ott, a' hol külföldben semmi gyanú nem uralkodott, azt szerezni, igen is alkalmas. Ez, ebben a' dologban, a' legkitettőbb rész, melyhez hasonló soha még Pénzváltó vagy Kereskedőház' megbukásában elő nem fordult.

Frantziaország

Páris, jan. 2. — Az intézet' Biztosságának vélekedése szerint, kinevezte már a' Belső-Minister a' természetvizsgálókat, régiségekhez értőket és művészeket, kik a' Móreába szánt Küldöttséget teszik. Most, az esztendő' elején indulnak azok el, az országlószék' hajóján, szám-szerént 17-en, kik 3 szakaszra vannak osztva, mindenik külön Director alatt, kik osztán gyakran összeülvén, értekeznek egymással. Illyenettek által vonja magara, akarattja nélkül is, a' frantzia — másfelől az áng. — nemzet minden nemzetek' köszönetét. — A' Constitutionelle azt mondja: "Ferdinánd Király, Gudin Gen. elutazásával Spanyolországból, ennek és Tiszteinek Rendkereszteket osztogatott köszönetül:

de a diplomákat nem akarják kiadni, ha a francia országlozók is ugyanannyi Rendkereszetet nem oszt-ki, spanyol alattvalóknak. Nagyon érzékenyül vette ezt a tsudállatos köszönetet a francia országlozók. — A Quotidienne azt beszéli egy levél után Navarinból, dec. 9-edikéről, hogy a Követek megegyeztek volna az új nemzet' határszéle meghatározásán, hogy az, Negropontól Antának nyúlva, a mit, még most legálabb, nehéz elhinni.

Egy, az észak-amerikai Egyesült Státusokbeli Híradó, The Phenix-Gazette, azt mondja: "Jackson lenne a minden nyomorúságok' orvosló szere, a nemzet' minden szenvedésének Panacenje? minden tsendesen egyesülne-e az ő kormányozása alatt? Jól van, vizsgáljuk-meg ezt egykisség, jobban. Ő, az új tarif politikáját nem tarthatja tovább fel: mert a déli Státusok egyenesen tsak ezért segítették őtet elő, hogy "az amerikai systemat" eltörölje. Azonban, a tarif ellen nem lehet neki szólni; mert New-York, Pensylvania, Ohio és Kentuky, ő-mellette, mint honni művészség' védelmezője mellett, szózatoltak. Baráttjainak semmi hivatalt nem adhat: mert Adams Ur a mértéken túl szenvedett olyan tette miatt. Brasiliával, nem élhet békével, mivel' az ő barátjai, a két utolsó esztendőben igen tüzessen viselték magokat Adams Ur ellen, hogy ő' nem haborgott Don Pedroval. Benn, nem lehet neki javításokat tenni: mert a déli Státusok az esléle rendszabásokat "eretnekségnek" tartották. Követeket, nem nevezhet-ki, ha saját életének örül: mert tudja mit beszélnek a' mindenek előtt kedves volt King Urról. Egy szóval, ha ő' következőleg akar dolgozni; nem teheti ő azt, a' mit neki tenni kellene: mert ő-ma-

ga, valamint barátjai, minderről szemrehányásokat tettek Adams Urnak, valamit-tsak tett. A' bódog idöket, még ezután fogjuk látni! Az egek engedjenek nekünk szerentsés szülést!" — Tsak ebből is eléggé meg lehet esmerni Jackson Generált. Hát a' ki még az ő' históriáját, tsak a' Floridák' elfoglalása-ólta követi is.—Adams Urat ellenben, sennek a' kormányozását, úgy festi-le, a' többek közt, a' Marylander (Híradó), mint meg-annyi Isten' jobbán ülő angyalt, melyet itt hasonlatosságul hozfel. Minden jobbítások' előmozdítójának és baráttjának, a' belső művészség' buzgó védjének, esméretekkel gazdag Státusembernek, elmes tudósnak, igaz és fedhétetlen haza-szeretőnek, erköltsi virtusokkal teljesnek'sat, mondja őtet, úgy-annyira, hogy az Egyesült Státusok' mostani választása alig-ha veszedelmes epochát nem hozott az azt nem érdemlők' nyakokra; — vagy, erővel a' magá' karán akarja ez a' hatalmas köztársaság az utolsó letzkét megtanulni.

A' Phare du Havre (Híradó) előmutatja a' szám-lotteri-re rakott pénzt, a' nyereséget és a' lotteri' hasznát, 11 esztendő' elforgása alatt, mint következik:

Esztendő	Betétel	Nyereség	lotteri'haszna.
1816	42-463,015	29-411,207	13-235,969
1817	47-987,875	37-631,966	10-533,279
1818	58-867,197	43-636,384	15-242,659
1819	53-609,933	42-971,190	10-642,983
1820	57-621,900	35-476,692	22-153,010
1821	51-401,276	37-129,171	14-277,298
1822	52-363,133	34-837,508	17-525,625
1823	49-403,722	33-200,253	16-203,470
1824	50-909,529	38-161,907	12-754,366
1825	57-256,801	41-751,442	15-507,448
1826	51-354,765	39-452,959	11-901,805

Ehhez, azt jegyzi-meg az említett Híradó: "Nem tsak azt kell megjegyezni, mit nyer a' lotteri-Intézet; hanem, főképpen azt, mit tesznek-be esztendőnként, mely

annyiban egészen elvesz, mivel' a' jád-zóknak nagyobb része, azt, a' mit nekik a' vak-szerentsé' kényye oda vet, bolond és semmirevaló módon pazérolják ismét el.

A' Messenger des Chambres azt mondja, hogy a' lissaboni Udvari Journál szerént, dec. 24-edikéről, úgy láttana, hogy azon hónap' 22-dikén, a' D. Mig. meggyógyulása' inneplésére, nagy udvarlást fognak az Udvarban tartani. — A' Quotidienne is ezt állítja, sőt még többet, hogy már audientiat is adott volna. Mely ellen a' Constitutionelle ezt állítja, egy Lissabonból jöttnek mondott levél után, dec. 20-adikáról, hogy a' Quotidienne által felhozott bulletin költemény: mert D. Mig. dec. 13-adikán, a' legkegyetlenebb rángatózások között, megholt. Lissabonban a' legnagyobb pésges uralkodna, és minden pillanatban várják a' belső (polgár-) háború' kiütését.

Páris, jan. 5. — A' Courrier français azt mondja: "Sok Journalok feladása, hogy D. Mig. dec. 13-, vagy 16-odikán megholt volna, a' legújabb tudósítások szerént Lissabonból, nem lehet igaz. A' D. Mig. állapotja a' legutól elindult levelek szerént, igen nyugtalanító volt az ő' barátjaira - nézve, az igaz; de meg, — nem holt még.

A' Havrei Journálban e' van: "Egy magános levél Rio-Janeiróból, oct. 28-adikáról, 1828, azt mondja: A' Journalok a' D. Pedro' egészségéről beszélnék egy idő-ólta: de az ő' titkolódzások, nem titkolhatják-el tőlünk ezen tekintetben a' valóságot. A' Tsászár, ezen pillanatban igen beteg; és ez a' sajnálatos állapot, fájdalom, igen is igaz reánk-néve (ezt, egy Frantzia írja); ha őtet elvesztenők, úgy mi, mindenütt ellenségre, és itt, seholse találánk segedelemre. — Majd akkor fogják által-látni, ha Brasi-

liának az ő' elvesztését kell siratnia, mi volt legyen ezen Fejedelem' betsi. Az ő' kitettző népszerűtetét és igasságszeretetét, talán soha-se lehetne feltalálni az ő' Maradékai között. Ha a' Fejedelmek' nagyobb része oly' rosszul vólnának körül-véve mint ő; úgy, nem mutatnák ők magokat egyébnek tyrannusnál vagy szörnyetegnél. Frantziaországban, nem eléggé esmerik D. Pedrot; még Brasiliában sem igazolják őtet eléggé meg.

Belga ország

Amsterdam, jan. 1. — Külömbféle levelek, mellyek Columbiának északi partjain fekvő kikötőkből ide megérkeznek, mind megegyeznek abban, hogy Szabadító Bolivárt rendkívül dítserik, s úgy festik-le, mint hazája kiszabadítóját. Minden belátó tehetséggel bíró megvilágosodott Columbiának kimondják az ő' erős meggyőződéseket, hogy a' köztársasági országlás-forma, egy olyan tartományra, a' hol a' pallérozódás még oly' tsekélj lépéseket tett, és a' melynek lakosai nem csak az Európában álló Rendekre, hanem születés és ábrázatkülömbféleségek által, még sokkal kitettzöbben külön vált fajtákra oszlnak, egy-általában nem rá-szabható, annyi-val kevésbé, mivel' a' spanyol országglószék nem mulattja-el az ellenséges alakokat (elementumokat, embereket) mindég pésgésben tartani. Ezen szerkezetek között, a' Bolívar' egyedül-uralkodásától, ki a' maga' mérsékletének és saját haszna' elmellőzésének a' legditsősége-sebb bizonyosságait mutatta, a' legbóldogabb következtést reménylik. Minden tartományból érkeznek nálla meg Követség-gek, kik őtet a' lakosok hozzá-hajlások és szeretetjek-felől bizonyossá teszik. — Egy levél Bataviából, aug. 29-edikéről, 1828, erőssíti, hogy egy frantzia korvetnek, utóljára, tsakugyan az a' szeren-

tséje lett, hogy a' szerentsétlen Lapeyrouse' hajójának töredék-maradványát (la carcasse, Wrak) megtalálta. Feltalálása' bizonyoságául, hoz ez a' korvette 2 ágyút és egy vasmatskát azon, elsűjjezt hajóról, melynek töredékei az újj Hebrides' eggyikén vannak. Az ott születtek' szava szerint, a' legutolsó két Fejér egynehány esztendő előtt holt-meg.

Muszkaország

Astrachanból írják, nov. 20-adikán, hogy a' persiai és chiwai szövetek' nagyobb részei, mellyeket Astrachanból, szokás szerint, Nachitsewanba küldöznek, annak tsekéltség ára 's a' muszka készítmény-vetélkedés (concurrentia) miatt, nem keltek-el. — Fischer Úr, a' moszkvai orvosi akadémia' Elölülője, írle egy gyöngyöt (ezen Munkájában: A' gyöngy-halaszatról, Muszkaországban), melynek egy moszkvai Kereskedő Zosima, vólt a' tulajdonossa, és a' melynek nintsen talán párja. Keletindiából került volna az, és egy háromszoros drága piksisben tartották. Ez a' megbetsülhetetlen gyöngy $27 \frac{7}{8}$ rész karatot nyom, vagy-is, tsak-nem fél lótót, tökéletes gömböljű, és oly' fényes, hogy a' legpallérozottabb ezüstöt is meghaladja, egészen átláttzó és olyan sima, hogy, ha papirosra teszik, kénesöként görög azon.

A' Journal d' Odessa, dec. 31-edikéről, ezt a' hivatali Hirdetményt botsátotta-ki: "Tudósítás a' Kereskedőséghez. A' Kereskedőségnek hírévé adatik, hogy Greig Adm. Úr, a' mi Fő-Vezérünk a' fekete-tengeri hajóseregen, parantsolatöt vett, hogy a' Bosporust berekesztettnek hirdesse-ki, és ezen tenger-tsatornából tsak azon hajókat botsássá-ki, vagy botsássá-be abba, mellyek a' fekete-tengernek valamelyik muszka kikötőjébe, vagy abból ki akarnak vitorlázni, következőleg, sem gabonával, sem hadi-tiltottakkal nintse-

nek megterhelve. Hadi tiltottaknak tartatnak ezek: Fegyver, gojóbis, puska-por, salétrom, bűdöskő, pantaller, patrontáska, nyereg és kantár vagy zabola.

Ugyanazon Journálban van egy várnai levélnek az értelme, napszám nélkül: "Kumani Contre-Adm., úgymond, vissza érkezett ide, 2 ágyúval és 100 török fogojjal, kiket a' (St. János) kis szigeten, Sizebolival által-ellenben fogott-el. A' mi hajóink' megérkezése Burgás előtt, nagy tünődést indított a' Törökök között. A' Vezér szeméjjesen jelent ott meg. — Dec. 18-adikán, nagy pompával inneplettük Miklós-napját, mikor a' várat is, mellyet megtataroztunk, felszenteltük. A' Törökök tsudálkoznak munkáinkon, 's megvallják, hogy Várna, sokkal erősebb most mint azelőtt vólt, míg a' Törökök bírták. Nem tsak a' lerontott falakat igazgattuk mi meg, hanem újjakat is építettünk. Megerősítettük még, jól, Basardsikot, Paravadit, Ghebdeset és Devno-t, mellyek kiállhatnak egy ostromot. — Sokfelől mondják, hogy a' Törökök, mind éhség, mind betegség miatt, sokat szenvednek.

Mórea

A' frantzia katonaság, miolta a' várat elfoglalták, semmi ellenséges mozdulást nem tett. A' Görögök ellenben, Ypsilanti Demeter vezérlése alatt, kiket Capodistrias Gróf, már fél esztendővel ezelőtt, Livádiába küldött, és a' kik ekkorig semmit-se lendítettek, most, egyszerre elkezdették az ellenségeskedést, és nem haszon nélkül a' Görögök' részére. Az Abeille Grecque (Hiradó) szerint Livadia-városát, féltételes alku szerint vették-meg, nov. 17-edikén. — A' Görögök' mostani mozdulásoknak, hihető, a' Duna' mentében lehet fő-indító okát feltalálni.

A' Monteur, jan. 3-adikán, jelen-

ti: "Két hivatali tudósítás érkezett, tsakhamar egymás-után, stafetával, Maison Généraltól, dec. 6-, 8- és 10-edikéről. Dec. 1-ső napjáig 581 ember holt-meg a' frantzia hadsereghől, kik között 22 Tiszt. Azon hivatali levelek azt mondják, hogy a' Church Gen. serege' és az Ypsilanti Htzg' seregének egy része' segedelmével, sok Kapitányok nyugot-Görögországban, fegyvert fogtak, és megtámolták az ottomanus seregeket az ő állásaikban. Resid Basa Arta-felé indult 4000-ed-magával: de egy Kurir parantsolatot vitt neki, mennjen Konst.poljba; melyre ő nyomon el is indult, 's az ezen tartományokban álló török katonaságnak meghagyta, hogy mindent elkövessenek az őket megtámodók' vissza-verésére.

Törökország

Konst.poljából, dec. 24-edikén írják, hogy Bulgáriában a' nagy tél miatt semmi rendes hadakozást nem folytathatnak; azt az egyet tudják bizonyosan, hogy Hussein Basa, seregének egy részével Silistria-felé indult volt, a' többit pedig a' balkánbeli helységekbe téli szállásra küldötte, egész Adrianápoljig elterjesztve. A' Nagyvezir pedig Aidosból Sumla-felé indult, egy más osztájjal. Tahir Basának is (a' ki a' navarini útközetben a' Porta' részéről volt Fő-

Adm.) parantsolat érkezett, hogy az Adrianápoljnál össze-gyűlő seregekkel induljon a' Duna-felé, a' mére Tsapanoglu is indult az ő 12 ezer ásiái lovasaival, és már meg is érkezett volna Nicápoljnal. — Ennek hihetőségére, Fok-sánból azt írják, hogy az ott és Moldovában fekvő seregek, gyalogok mint lovas-ság, téli szállásokon, parantsolatot vettek, hogy nyomon induljanak Kis-Olahországba; a' hova dec. 29-edikén el is indultak. Az ezt okozó eset a' volna, hogy a' Törökök Widdinnél sok segítséget kaptak volna, és Tsapanoglu jószámu lovassággal Nicápoljból Turnoba, a' Duna' bal partjára által szállott volna. Kutsuk-Achmet-Basa, Giurgewoból, Silistriába tétetett Helytartónak és Komendánsnak; 's az ő előttevaló, Silistriából Sumlába ment, ugyan-olyan Hivatalba.

Az ásiái hadi erőhöz is nagyobb figyelemmel akar a' Porta ezután lenni; segítséget küld oda nagyobb munkaság-végett, Kis-Ásiából, a' hol már sok Basa vett parantsolatot, hogy Salih-Basának, az Erzerumi Helytartónak segedelmet küldjenek; finantz-intendenst is rendelt hozzá a' Porta, keleti Defterdar titulus alatt, a' szükséges költséget kimutatta, 's útmutatást és teljes hatalmat adott neki.

Státus papirosok' Foljamatja

Ezüstpénzben				Ezüstpénzben					
Béts,	Jan.	13	14	15	London, Jan.	1	2	—	
Bank-Oblig. 1.1/2pC.	52.1/4	-	52.7/16	-	53.	Consols, 3 pC.	87.3/4	-87.3/4	-
Pengőpénz-Obl. 5pC.	96.7/16	-	96.1/2	-	96.7/8	Stocks-Prémie, Sh.	—	—	—
Roths. 1820, 100f. CP.	162.	—	163.7/10	-	164.1/2	Brasiliai Bons	—	—	64.1/4
Partial. 1821. Ua.	122.11/16	-	122.15/16	-	123.2/5	Buenos-Ayresi	—	—	—
Bankaktia, 1000f. CP.	1192.4/5	-	1105.1/2	-	1098.	Columbiai	—	—	—
Páris, Jan.	3		5		—	Mexikói	—	—	—
Consols 5 pC.	107.60	-	108.15	-	—	Portugalli	—	—	54.
Ugyanaz 3 pC.	74.20	-	74.50	-	—	Muszkaországi	—	—	—
Bank-katia, 2000 Fr.	—	—	—	—	—	Görögországi	—	—	17

